

Makale türü / Article type: Araştırma / Research

A Review On Teachers' Communication Skills

***

Öğretmenlerin İletişim Becerileri Üzerine Bir İnceleme

Doç. Dr. Derya Yıldız

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, deryacintasyildiz@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5419-8986

Bilim Uzmanı Şerife Bakırcı

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, serifebakirci77@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5257-5090

Bilim Uzmanı Şura Karaca

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, surakaraca@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-8135-5692

Abstract

Communication, which takes place in all areas of life, has a great place in education. In particular, the strength of communication between teachers and students is effective in the efficient realization of education and training. Teachers' good communication skills strengthen their relationship with students; it facilitates the transfer of information, culture and social values to them. In this study, teachers' communication skills; It has been tried to determine the relationship with their gender, branch, seniority, the type of school they graduated from, their graduation status and the class level of the students. 120 8th grade students participated in the research. While determining the sample group, easily accessible case sampling, which is a purposive sampling approach, was used. "Teacher Communication Skills Scale" as a data collection tool in the research; In the qualitative part, interview forms were used. As a result of the analysis, it was found that gender, branch, the type of school they graduated from, their graduation status and the grade level of their students did not have an effect on the communication skills of the teachers; It has been determined that the communication skills of the teachers with less seniority are better than the teachers with more seniority. When the qualitative findings obtained to support the quantitative findings are examined, under the main theme of "effective communication"; Three sub-themes have been reached, namely "seeing value", "understanding" and "accompanying development".

Extended Abstract

Introduction: Communication skills are effective in teachers' transfer of knowledge to students. For this reason, teachers' communication skills should be developed. Yüksel (2001) emphasizes that the most important characteristics of qualified teachers are effective communication skills. Jones and Jones (1998) classified communication skills as sending and receiving skills, and associated sending skills with speaking skills and receiving skills with listening skills. Based on this, the teacher should use speaking and listening skills well in order to have good communication skills.

In this context, with this study, teacher communication skills were evaluated through the eyes of secondary school students and it was aimed to determine how they wanted to communicate with their teachers.

For this purpose, answers to the following questions are sought:

1. *What are the communication skills of the teachers?*
2. *Teachers' communication skills; Does it show a significant difference in terms of gender, seniority, branch, type of school, educational status?*
3. *How do students want their teachers to communicate with them?*

Method: As a research model, "mixed methods research", in which quantitative and qualitative methods are used together, was preferred. The study group of the research consists of 120 teachers from different branches, evaluated by 120 eighth grade students studying in the central districts of Konya, Selçuklu, Meram and Karatay in the fall semester of the 2020-2021 academic year. While determining the research group, the easily accessible case sampling method, which is one of the purposeful sampling methods, was preferred. The 8th grade students were asked to evaluate the communication skills of their teachers from whom they took the last course.

In this study, Yıldız, Kılıç, and Yavuz's (2018) scale called "Teachers' Communication Skills" was used; teachers were evaluated by their students in terms of their communication skills. The sub-headings of the teacher's communication skills in this scale are as follows: Empathic, active listener, helpful, democratic, giving feedback, constructive speaking, providing classroom management, improving students' expressive power, loving students, open to criticism, increasing the student's interest in the lesson, making the student feel comfortable. Teacher who makes you feel. A total of 20 questions, 12 positive and 8 negative, were asked to 120 students by sending a scale over the internet. The Cronbach α value (internal consistency coefficient) was calculated as .90 for the total of the scale. A maximum of 100 and a minimum of 20 points can be obtained from an item.

In order to support the quantitative data collected in order to determine how the students want their teachers to communicate with them, semi-structured interview forms created by the researchers, which provide the opportunity to obtain more detailed information about the subject, were used.

One-Way ANOVA and Independent Samples t-Test statistical analysis techniques were used to determine whether there was a difference between the mean scores of the groups regarding teachers' communication skills. While analyzing the quantitative data, first of all, Kolmogorov-Smirnov test was applied to determine whether the data showed a normal distribution and when the p values obtained from this test were examined, it was seen that the distribution was normal. According to the test result, parametric statistical methods were used. At the end of the one-way analysis of variance, Tukey tests, which are post-hoc tests, were applied to determine the source of the difference. Content analysis method was used in the analysis of the qualitative data obtained from the research. During the analysis, first of all, the interview records were converted into text. As a result of the analyzes, the codes were reached and these codes were categorized under themes. However, a table was created by ordering the collected data according to their frequencies.

Findings: The communication skills levels of the teachers were evaluated by applying the T-Test according to the gender variable. Although the total score of communication skills of male teachers is higher than that of female teachers, as a result of the findings, it was determined that the gender difference was not effective on the communication skills of the teachers.

The communication skills of the teachers were evaluated by applying the ANOVA test according to the seniority variable. Based on the results obtained, Communication skills of teachers with a seniority of 21-25 years differ from other years. Accordingly, it can be said that the communication skills of teachers with a seniority of 21-25 years are less developed.

Teacher communication skill levels were evaluated by applying the ANOVA test according to the branch variable. As a result of the evaluation, according to the total communication skills scores, the branch with the highest score is Mathematics, while the branch with the lowest score is Music. As a result of the test, the different branches of the teachers are not effective on their communication skills.

The communication skills levels of the teachers were evaluated by applying the t-test according to the type of school the teachers graduated from. As a result of the evaluation, although the total communication skills scores of those who graduated from the faculty of education were higher than those who graduated from other schools, it was determined that the types of schools from which the teachers graduated were not effective in the development of their communication skills.

Conclusion and recommendations: Under the themes, it was determined that the students wanted to communicate effectively with their teachers. Participants stated that they wanted to feel respected and loved, and that they expected to see their opinions taken into account. They also stated that they want their teachers to make an effort to understand them, to maintain communication by respecting differences and to use different communication channels. The students expressed that they want to be guided according to their abilities, their areas of interest to be

known, and to share educational experiences with their teachers. Since communication is of great importance in the realization of education and training, it is recommended that teachers with more seniority strengthen their communication with their students.

It can be stated that teachers should take this into account, as students express that they want to be guided according to their abilities, their interests to be known, and to share educational experiences with their teachers.

Keywords: Communication, Communication skill, Teacher.

Özet

Hayatın her alanında yer alan iletişim becerisinin eğitimde yeri oldukça büyüktür. Özellikle öğretmen ve öğrenciler arasındaki iletişimin güçlülüğü, eğitim ve öğretimin verimli bir şekilde gerçekleştirilmesinde etkili olmaktadır. Öğretmenlerin iletişim becerilerinin iyi olması, öğrencilerle ilişkisini kuvvetlendirmekte; onlara bilgilerin, kültürün, toplumsal değerlerin aktarılmasını kolaylaştırmaktadır. Öğretmenlerin iletişim becerisini etkileyen birçok faktör vardır. Bu çalışmada öğretmenlerin iletişim becerilerinin; cinsiyetleriyle, branşlarıyla, kıdemleriyle, mezun oldukları okul türleriyle, mezuniyet durumlarıyla ve öğrencilerin sınıf düzeyleriyle ilişkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla nicel ve nitel verilerin toplandığı karma araştırma modeli kullanılmıştır. Örneklem grubunu sekizinci sınıfta okuyan 120 öğrencinin değerlendirdiği farklı branşlardan 120 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yaklaşımı olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Öğretmen İletişim Becerileri Ölçeği”; nitel bölümde ise görüşme formları kullanılmıştır. Analizler sonucunda öğretmenlerin iletişim becerileri üzerinde cinsiyetin, branşın, mezun oldukları okul türünün, mezuniyet durumlarının ve öğrencilerinin sınıf düzeylerinin bir etkisi olmadığı; kıdemi az olan öğretmenlerin kıdemi fazla olan öğretmenlere göre iletişim becerilerinin daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Nicel bulguları desteklemesi için elde edilen nitel bulgular incelendiğinde, “etkili iletişim” ana teması altında; “değer görme”, “anlaşılabilme” ve “gelişime eşlik etme” olmak üzere üç alt temaya ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İletişim, İletişim becerisi, Öğretmen.

GİRİŞ

İletişim; kişiler arasında gerçekleştirilen duygu, düşünce, bilgi ve fikir alışverişidir. Bireylerin birbirini anlayabilmesi için bireyler arasındaki iletişimin iyi kurulmuş olması gerekmektedir. Hayatın her alanında yer alan iletişimin eğitim ve öğretimde de yeri oldukça büyüktür. Öğretmenlerin öğrencilere bilgilerini aktarmasında iletişim becerileri etkilidir. Bu sebeple öğretmenlerin iletişim becerilerinin gelişmiş olması gerekmektedir.

TDK'ye (WEB1, 2021) göre iletişim; “Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim.”dur. Morgan, iletişimi; bir birimce oluşturulan ve diğer bir birim için anlamlı olup onu etkileyen sinyal ve mesajlar grubu biçiminde tanımlamıştır (1993: 44). Özdemir (2011), genel bir tanım yaparak iletişimi canlı ve cansız bütün varlıklar arasındaki alışveriş olarak kabul etmiştir. Kaya (2014), iletişimi; duygu, düşünce ve yaşantılarını belirli yollarla paylaşıldığı psiko-sosyal bir süreç şeklinde görmektedir.

İletişimin Eğitimdeki Yeri

Altıntaş ve Çamur'a (2013: 12) göre iletişimin hedefi başkalarında davranış ve tutum geliştirmektir. Bu amacı gerçekleştirme için bireylerin etkili iletişim becerisine sahip olması gerekir. İnsan yaşamının kaçınılmaz boyutunu oluşturan iletişim becerileri (Cüceloğlu, 1987); kişilerin duygularını, düşüncelerini, tutumlarını ve inançlarını ifade etmedeki yeteneğidir (Alper, 2007). Korkut etkili iletişim becerisinin göstergesinin sözel olan ve olmayan mesajlara duyarlılık, etkili olarak dinleme ve tepki verme olduğunu ifade eder (2005:45). Uygun ve Arıkan (2019), Korkut'u destekler nitelikte iletişim becerisinin sözlü ve sözsüz iletişimi, iletişime istekli olmayı, etkili dinlemeyi, doğru geri ileti vermeyi, dili etkin kullanmayı, empati gibi bir dizi sosyal beceriyi içerisinde barındırdığını ifade etmiştir.

Bilgilerin, kültürün, ahlakın, toplum kurallarının kuşaktan kuşağa aktarılmasında ve bireylerin topluma kazandırılmasında öğretmenin rolü büyüktür. Gordon'a göre öğrenme ve öğretme sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi, öğretene ve öğrenen arasında kurulan özel bir ilişkiyle mümkündür (1998: 32). Öğretmenin duygu, düşünce, fikir ve bilgilerini öğrencilerine aktarabilmesi için öğrencilerle ilişki kurabilmesini sağlayan iletişim becerisinin gelişmiş olması gerekmektedir.

Yüksel, nitelikli öğretmenlerin en önemli özelliklerinin etkili iletişim becerisi olduğunu vurgular (2001: 5). Jones ve Jones, iletişim becerilerini gönderme ve alma becerileri olarak sınıflandırmış, gönderme becerilerini konuşma becerisiyle, alma becerilerini dinleme becerileriyle ilişkilendirmiştir (1998: 10). Bundan yola çıkarak öğretmenin iletişim becerisinin iyi olması için konuşma ve dinleme becerilerini iyi kullanıyor olması gerekmektedir.

Şahin, Şahin ve Bulut Serin, etkili iletişim kuran öğretmenin verimli bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturacağını belirtir (2019: 11). Bu sebeple öğretmenlerin iletişim becerilerini geliştirerek öğrencilerle iyi bir iletişim kurması gerekmektedir.

Öğretmenlerin iletişim becerileriyle ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları şu şekildedir:

Alan yazın incelendiğinde; öğretmenlerin iletişim becerileri üzerine yapılmış çalışmalar (Alakoç, 2005; Bozkurt Bulut, 2003; Ceylan, 2007; Ceylan ve Mocan; 2017; Durukan ve Maden, 2010; Frymier ve Houser, 2000; Yaşar Ekici, Günhan ve Anılan, 2017; Keçeci ve Taşocak, 2009; Levent, 2011; Malaimakuni, 2016; Patrick, Anderman, Ryan, Edelin ve Midgley, 2001; Rubin ve Feezel, 1986; Şara ve Güney, 2015; Uğurlu, 2013), öğretmen adaylarının iletişim becerileri üzerinde yapılmış çalışmalar (Aydın, 2016; Çuhadar, Özgür, Akgün ve Gündüz, 2014; Elkatmış ve Ünal, 2014; Gülbahar ve Sıvacı; 2018; Halimah ve Sukmayadi, 2019; Hamann, Lineburgh ve Paul, 1998; Maden, 2010; Merle, 2016; Milli ve Yağcı, 2016; Tutkun, 2017; Yılmaz ve Altunbaş, 2012; Yüksel Şahin, 2008), ve iletişim becerileriyle ilgili ölçek geliştirme üzerine çalışmalar (Hazneci, 2012; Karagöz ve Kösterelioğlu, 2008; Yıldız, Kılıç ve Yavuz, 2018 yapıldığı saptanmıştır.

Bu çalışmalar incelendiğinde doğrudan öğrenciler tarafından farklı branşlardaki öğretmenlerin iletişim becerilerinin değerlendirildiği araştırmaların yapılması gerektiği söylenebilir. Bu bağlamda bu çalışma ile ortaokul öğrencilerinin gözüyle öğretmen iletişim becerileri değerlendirilmiş ve öğretmenleriyle nasıl bir iletişim kurmak istediklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların cevabı aranmaktadır:

- *Öğretmenlerin iletişim becerileri ne düzeydedir?*
- *Öğretmenlerin iletişim becerileri; cinsiyet, kıdem, branş, mezun olduğu okul türü, eğitim durumu değişkenleri açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?*
- *Öğrenciler, öğretmenlerinin kendileriyle nasıl bir iletişim kurmasını istemektedir?*

1. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, araştırma grubuna, verilerin toplanmasına ve verilerin analizine yer verilmiştir. Araştırmanın etik kurul onayı Necmettin Erbakan Üniversitesi Etik Kurulundan 03.07.2020 tarih ve 111 toplantı sayısı ile alınmıştır.

1.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli olarak nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı "karma yöntem araştırması" tercih edilmiştir. Karma yöntem araştırmalarında farklı yöntemlerle toplanan verilerin birbirlerini teyit amacıyla kullanılır ve bu şekilde sonuçların güvenilirliği artar (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırma

deseni olarak “yakınsayan paralel desen” kullanılmıştır. Yakınsayan paralel desen, nitel ve nicel verilerin eş zamanlı toplanıp, analiz edilip ve benzerlik ve farklılıklarının belirlenip yorumlanmasına dayanır (Creswell ve Clark, 2014). Borg, Gall ve Gall’a göre betimsel çalışmalar, çalışılan olgunun özelliklerini betimlemeye dayalı olarak yürütülmektedir (1993: 56). Yapılan çalışmada da öğretmenlerin iletişim becerilerini etkili bir şekilde kullanıp kullanmadığı tarama tekniğiyle tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz yarısında Konya ili Selçuklu, Meram ve Karatay merkez ilçelerinde öğrenim gören 120 sekizinci sınıf öğrencisinin değerlendirdiği farklı branşlardan seçilen 120 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma grubu belirlenirken, amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Olası olmayan bir örnekleme yaklaşımı olan amaçlı örnekleme yöntemi çalışmanın amacına bağlı biçimde zengin durumların belirlenerek derinlemesine incelenmesi (Büyüköztürk vd., 2018) iken kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminde, araştırmacı pratiklik açısından erişilmesi kolay olan bir örnekleme grubunu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Çalışmayla 8. sınıf öğrencilerinden en son ders aldıkları öğretmenlerinin iletişim becerilerini değerlendirmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin özellikleri

Değişkenler	Kategori	F	%
İlçe	Selçuklu	40	33.3
	Meram	40	33.3
	Karatay	40	33.3
Cinsiyet	Kadın	62	51.6
	Erkek	58	48.3
Kıdem	1-5	8	6.6
	6-10	17	14.2
	11-15	23	19.2
	16-20	47	39.2
	20-25	25	20.8
Branş	Türkçe	17	14.2
	Sosyal Bilgiler	17	14.2
	Matematik	10	8.3
	İngilizce	18	15
	Fen Bilimleri	12	10
	Görsel Sanatlar	23	19.2
	Müzik	10	8.3
	Beden Eğitimi	7	5.8
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	6	5
Mezun Olunan Okul Türü	Eğitim Fakültesi	116	96.6
	Diğer	4	3.3
Mezuniyet Durumu	Lisans	107	89.1
	Yüksek Lisans	12	10
	Doktora	1	0.8

Demografik özelliklere ilişkin tablo 1 incelendiğinde, 62 erkek (%51.6) ve 58 kadın (%48.3) olmak üzere toplam 120 kişinin katılım sağladığı görülmektedir. Öğretmenlerin 8'i (%6.6) 1-5 yıl arası, 17'si (%14.1) 6-10 yıl arası, 23'ü (%19.1) 11-15 yıl arası, 47'si (%39.1) 16-20 yıl arası ve 25'i (%20.8) 20-25 yıl arası kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin 17'sinin (%14.2) branşı Türkçe, 17'sinin (%14.2) Sosyal Bilgiler, 10'unun (%8.3) Matematik, 18'inin (%15) İngilizce, 12'sinin (%10) Fen Bilimleri, 23'ünün (%19.2) Görsel Sanatlar, 10'unun (%8.3) Müzik, 7'sinin (%5.8) Beden Eğitimi ve 6'sının (%5) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi'dir.

1.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Öğretmenlerin İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde 12 tanesi olumlu 8 tanesi olumsuz yargı içeren 20 maddeden oluşmaktadır.

Bu çalışmada Yıldız, Kılıç ve Yavuz'un (2018), “Öğretmenlerin İletişim Becerileri” adlı ölçeği kullanılmış; öğretmenler, öğrencileri tarafından iletişim becerileri açısından değerlendirilmiştir. Bu ölçekte öğretmenin iletişim becerilerine dair alt başlıklar şu şekildedir: Empati sahibi, etkin dinleyici, yardımsever, demokratik, dönüt veren, yapıcı konuşan, sınıf yönetimini sağlayan, öğrencilerin ifade gücünü geliştiren, öğrencileri seven, eleştiriye açık, öğrencinin derse ilgisini artıran, öğrencinin kendisini rahat hissetmesini sağlayan öğretmen. 120 öğrenciye bu başlıklarla ilgili 12 olumlu, 8 olumsuz olmak üzere toplamda 20 soru internet üzerinden ölçek gönderilerek sorulmuştur. Cronbach α değeri (iç tutarlık katsayısı) ise ölçeğin toplamı için .90 olarak hesaplanmıştır. Bir maddeden en fazla 100, en az 20 puan alınabilir.

Öğrencilerin, öğretmenlerinin kendileriyle nasıl bir iletişim kurmasını istediklerini belirleyebilmek için toplanan nicel verileri desteklemesi adına, konu ile ilgili daha ayrıntılı bilgi elde etme fırsatı sunan ve araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış olarak düzenlenen formlar hazırlandıktan sonra uzman görüşüne başvurulmuştur. Gerekli görülen düzenlemeler yapıldıktan sonra forma son hali verilmiştir.

1.4. Veri Analizi

Öğretmenlerin iletişim becerilerine ilişkin grupların ortalama puanları arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla One-Way ANOVA ve Independent Samples t Test istatistiksel analiz teknikleri kullanılmıştır. Araştırmada SPSS Stacistics 22 istatistik paket programı kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi $p < .05$ 'tir. Nicel veriler analiz edilirken öncelikle, verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmış ve bu testten elde edilen p değerleri incelendiğinde dağılımın normal olduğu görülmüştür. Test sonucuna göre parametrik istatistiki yöntemlerden yararlanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonunda farkın kaynağını tespit etmek amacıyla post-hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen nitel verilerin analizinde ise içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. İçerik analizinde ulaşılan verileri anlamlandıracak kavramlara ve ilişkilere ulaşmak amaçlanır. Bunun için verilerin kavramsallaştırılması, ortaya çıkan kavramlara göre düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların belirlenmesi gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Analiz yapılırken öncelikle mülakat kayıtları metin haline dönüştürülmüştür. Yapılan analizler neticesinde kodlara ulaşılmış bu kodlar kategorize edildikten sonra temalar altında toplanmıştır. Bununla birlikte, toplanan veriler frekanslarına göre sıralanarak tablo oluşturulmuştur.

1.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmak için önceden geliştirilmiş ve geçerliliği ispatlanmış “Öğretmenlerin İletişim Becerileri” ölçeği kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen veriler SPSS Stacistics 22

istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiş, üç uzman görüşü alınmıştır. Bu araştırmada ölçeğin araştırma grubu için Cronbach Alpha ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı .90 olarak tespit edilmiştir. Nitel kısmın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak adına, araştırmacıların ve alan uzmanı üç öğretim görevlisinin ayrı ayrı elde ettikleri sonuçlar karşılaştırılmıştır. Miles ve Huberman'ın (1994) görüş birliği ve görüş ayrılığı formülü kullanılmıştır [Güvenilirlik = Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) X 100]. Bu formül sonucuna göre çalışmanın ortalama güvenilirliği .85 olarak belirlenmiştir. Miles ve Huberman'a (1994) göre % 70'in üzerindeki güvenilirlik hesaplamalarının sonuçları güvenilir olarak kabul edildiğinden dolayı veri analizinin güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

2. BULGULAR

Bu bölümde nicel ve nitel verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

2.1. Nicel Bulgular

Araştırma kapsamında, beden eğitimi öğretmen adaylarının e-öğrenme tutumlarını belirleyebilmek adına tercih edilen tutum ölçeği; katılımcıların cinsiyet, yaş, e-öğrenme bilgi seviyesi, okul dışında çalışma, günlük internet kullanımı ve internet kullanım amacı durumlarına göre incelenmiş olup toplanan nicel verilere ait tablolar ve açıklamalara bu bölümde yer verilmiştir.

Ölçeğin analizinde öğretmenin cinsiyeti, kıdemi, branşı, mezun olduğu okul türü, eğitim durumu, çalıştığı ilçe belirlenmiş; öğrencilerin sınıfları tespit edilmiştir. Tespit edilen değişkenlerle öğretmenlerin iletişim becerileri karşılaştırılmış ve anlamlı farklılık olup olmadığına dair bir sonuca ulaşılmıştır.

Tablo 2. Öğretmen iletişim becerilerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	T	p
Kadın	62	4.19	.65	-1.60	.11
Erkek	58	4.36	.49		

Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyleri cinsiyet değişkenine göre t testi uygulanarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda kadın öğretmenlerin $\bar{x}$ = 4.19, erkek öğretmenlerin $\bar{x}$ = 4.36 oranında iletişim becerisine sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda kadın ve erkek öğretmenlerin iletişim becerileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen iletişim becerilerinin kıdem değişkenine göre incelenmesi

Kıdem	n	$\bar{x}$	ss	F	p
0-5 Yıl	8	4.58	.45	7.42	.00
6-10 Yıl	17	4.40	.44		
11-15 Yıl	23	4.38	.49		
16-20 Yıl	47	4.39	.41		
21-25 Yıl	25	3.76	.77		

(p < 0,05)

Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyleri kıdem değişkenine göre ANOVA Testi uygulanarak değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda 0-5 yıl çalışanların $\bar{x}$ = 4.58, 6-10 yıl çalışanların $\bar{x}$ = 4.40, 11-15 yıl çalışanların $\bar{x}$ = 4.38, 16-20 yıl çalışanların $\bar{x}$ = 4.39, 21- 25 yıl çalışanların $\bar{x}$ = 3.76 oranında iletişim becerisine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Kıdem değişkeninin post-hoc tukey hsd analizi

Kıdem (I)	Kıdem (J)	$\bar{X}$ Farkı (I – J)	p
0-5 yıl	6-10 yıl	.17	.93
	11-15 yıl	.19	.89
	16-20 yıl	.19	.88
	21-25 yıl	.81*	.00
6-10 yıl	0-5 yıl	-.17	.93
	11-15 yıl	.02	1.00
	16-20 yıl	.01	1.00
	21-25 yıl	.63*	.00
11-15 yıl	0-5 yıl	-.19	.89
	6-10 yıl	-.02	1.00
	16-20 yıl	-.00	1.00
	21-25 yıl	.61*	.00
16-20 yıl	0-5 yıl	-.19	.88
	6-10 yıl	-.01	1.00
	11-15 yıl	.00	1.00
	21-25 yıl	.62*	.00
21-25 yıl	0-5 yıl	-.81*	.00
	6-10 yıl	-.63*	.00
	11-15 yıl	-.61*	.00
	16-20 yıl	-.62*	.00

(p< 0,05)

Öğretmen iletişim beceri düzeyleri kıdem değişkenine göre yola çıkılarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Tukey testi yapılarak farklılığın kaynağı belirlenmeye çalışılmıştır. 21-25 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin iletişim becerileri diğer yıllara göre farklılaşmaktadır. Buna göre 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin iletişim becerilerinin daha az geliştiği söylenebilir.

Tablo 5. Öğretmen iletişim becerilerinin branş değişkenine göre değerlendirilmesi

Branş	n	$\bar{x}$	Ss	f	p
Türkçe	17	4.27	.57	.76	.63
Sosyal Bilgiler	17	4.31	.59		
Matematik	10	4.50	.40		
İngilizce	18	4.25	.52		
Fen Bilimleri	12	4.19	.73		
Görsel Sanatlar	23	4.38	.39		
Müzik	10	3.94	.72		
Beden Eğitimi	7	4.24	.77		
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	6	4.39	.41		

(p< 0,05)

Öğretmen iletişim beceri düzeyleri branş değişkenine göre ANOVA Testi uygulanarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda Türkçe öğretmenlerinin $\bar{x}$ = 4.27, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin $\bar{x}$ = 4.31, Matematik öğretmenlerinin $\bar{x}$ = 4.50, İngilizce öğretmenlerinin $\bar{x}$ = 4.25, Fen Bilimleri öğretmenlerinin $\bar{x}$ = 4.19, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin $\bar{x}$ = 4.38, Müzik öğretmenlerinin $\bar{x}$ = 3.94, Beden Eğitimi öğretmenlerinin $\bar{x}$ = 4.24, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin ise $\bar{x}$ = 4.39

oranında iletişim becerisine sahip olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda öğretmenlerin iletişim becerilerinde branşlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur.

Tablo 6. Öğretmen iletişim becerilerinin mezun olduğu okul türü değişkenine göre değerlendirilmesi

Mezun Olduğu Okul Türü	n	$\bar{x}$	Ss	t	p
Eğitim Fakültesi	116	4.28	.58	.69	.49
Diğer	4	4.07	.69		

($p < 0,05$)

Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyleri öğretmenlerin mezun olduğu okul türü değişkenine göre t testi uygulanarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda eğitim fakültesinden mezun olanların $\bar{x} = 4.28$; diğer okullardan mezun olanların $\bar{x} = 4.07$ oranında iletişim becerisine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan bulgular sonucunda öğretmenlerin mezun olduğu okul türü ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin iletişim becerilerinin eğitim durumu değişkenine göre değerlendirilmesi

Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	f	p
Lisans	107	4.27	.59	.74	.47
Yüksek Lisans	12	4.20	.51		
Doktora	1	4.95	.		

($p < 0,05$)

Öğretmen iletişim beceri düzeyleri eğitim durumu değişkenine göre ANOVA Testi uygulanarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda lisans mezunu öğretmenlerin $\bar{x} = 4.27$, yüksek lisans mezunu öğretmenlerin $\bar{x} = 4.20$, doktora mezunu öğretmenlerin $\bar{x} = 4.95$, oranında iletişim becerisine sahip olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda öğretmenlerin iletişim becerilerinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8. Öğretmenlerin iletişim becerilerinin ilçe değişkenine göre değerlendirilmesi

İlçe	n	$\bar{x}$	Ss	f	p
Selçuklu	40	4.25	.68	.48	.61
Meram	40	4.21	.56		
Karatay	40	4.34	.49		

($p < 0,05$)

Öğretmen iletişim beceri düzeyleri ilçelere göre ANOVA Testi uygulanarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme Selçuklu'daki öğretmenlerin $\bar{x} = 4.25$, Meram'daki öğretmenlerin $\bar{x} = 4.21$, Karatay'daki öğretmenlerin $\bar{x} = 4.34$, oranında iletişim becerisine sahip olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda öğretmenlerin iletişim becerilerinde ilçe değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 9. Öğretmenlerin iletişim becerilerinin öğrencilerin sınıf düzeyine göre değerlendirilmesi

Sınıf Düzeyi	n	$\bar{x}$	Ss	f	p
5	33	4.31	.62	1.90	.13
6	26	4.38	.47		
7	37	4.09	.66		
8	24	4.38	.45		

($p < 0,05$)

Öğretmenlerin iletişim becerilerini değerlendiren öğrenciler, 5, 6, 7 ve 8. sınıftadırlar. Değerlendirme, ANOVA testi uygulanarak yapılmıştır. 5. sınıftaki öğrencilerin öğretmenlerinin $\bar{x}= 4.31$, 6. sınıftaki öğrencilerin $\bar{x}= 4.38$, 7. sınıftaki öğrencilerin 4.09 ve 8. sınıf öğrencilerinin $\bar{x}= 4.38$ oranında iletişim becerisine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan test sonucunda öğretmenlerin iletişim becerilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.2. Nitel Bulgular

Öğrencilerin, öğretmenlerinin kendileriyle nasıl bir iletişim kurmasını istediklerini belirleyebilmek için toplanan nicel verileri desteklemesi adına, araştırmacılar tarafından oluşturulan ölçme aracının katılımcılara uygulanması sonucunda elde edilen verilerin içerik analizinin yapılmasıyla “etkili iletişim” ana teması altında; “değer görme”, “anlaşılabilme”, “gelişime eşlik etme” olmak üzere üç alt tema ortaya çıkmıştır. Tema ve alt temalar ile kod ve frekans bilgisi aşağıda yer alan Tablo 10’da verilmiştir. Ek olarak örnek katılımcı görüşlerine de açıklamalarda yer verilmiştir. Görüşlere yer verilirken, katılımcılar “Ö” koduyla kodlanmış ve yanlarında cinsiyet (erkek için ‘E’, kadın için ‘K’) ile yaş bilgisi verilmiştir. Görüşlerinin sonunda ise parantez içinde en yoğun olarak belirttikleri koda yer verilmiştir.

Tablo 10. Katılımcı e-öğrenme durumlarına ilişkin tema, alt temalar ve kodlar

Tema	Alt Temalar	Kodlar	f	
Etkili İletişim	Değer Görme	Saygı duyulduğunu hissetme	46	
		Sevildiğini hissetme	44	
		Görüşlerini dikkate alma	42	
	Anlaşılabilme	Anlamak için çaba sarf etme		50
		Farklılığa saygı duyma		38
		İletişimi sürdürme		37
		Farklı iletişim kanallarını kullanma		29
	Gelişime Eşlik Etme	Yeteneklere göre yönlendirilme		28
		İlgi alanlarını bilme		21
		Eğitimsel paylaşımlarda bulunma		16

Etkili iletişim teması altında, ilk alt tema olan değer görme teması incelendiğinde, öğrencilerin saygı duyulmayı ve sevilmeyi hissetmeyi ve görüşlerinin dikkate alınmasını beklediklerini ifade ettikleri görülmektedir. Konuyla ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Ö2 (E, 19): “...aslında bence önemli olan bana da saygı duyduğunu bi şekilde göstermesi ya da hissettirmesi. Evet, asıl önemli bu bence.” (Saygı duyulduğunu hissetme)

Ö5 (K,18): “...Bazen ne bileyim bazen durduk yere sizi seviyorum diyebilir. Demese de olur da gösterse keşke. Biz bilsek sevildiğimizi.” (Sevildiğini hissetme)

Ö7 (E,20): “En çok öğretmenlere söylediklerimi değerlendirmelerini istiyorum. Yani bir konu üzerine konuşuluyorsa ve ben de düşüncelerimi söylediysem öğretmenimden bunu önemsemesini isterim. Bunu görmesi benim için önemli. Benim görüşümü dikkate alması demek bu.” (Görüşlerini dikkate alma)

Öğrenciler öğretmenleri tarafından anlaşılabilmeyi istediklerini dile getirmişlerdir. Bu görüşlerini öğretmenlerinin kendilerini anlamak için çaba sarf etmeleri, farklılığa saygı duymaları, iletişimi her

zaman sürdürmeleri ve farklı iletişim kanallarını kullanma şeklinde ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili öğrencilerin belirttikleri görüşlerin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ö8 (E,21): “Hiç iletişim kurmadığım hocalarım var. Beni anladıklarını düşünmüyorum. Anlamaya çalıştıklarını da düşünmedim hiç...” (Anlamak için çaba sarf etme)

Ö4 (K,19): “Ben genelde öğretmenlere çok yakın değilim. Sevmiyorum bunu. Farklıyım biraz. Beni böyle kabul etseler iyi olur. Güzel olur.” (Farklılığa saygı duyma)

Ö8 (E,21): “...sorun da yaşayabiliyoruz bazen. Ama bence bu sorunları aşmaya çalışmak gerekli. Biz öğrenciler de öğretmenler de bu sorunları aşmaya çalışmalı. Bazı öğretmenler çok kızıp tamamen uzaklaşıyorlar.” (İletişimi sürdürme)

Ö9 (K,20): “Pek çok öğretmenimle aram çok iyi. Onlarla aramın böyle iyi olması beni çok mutlu ediyor. Ama bu sadece derslerde değil. Sadece derslerde aramız iyi değil demek istedim. Okul koridorunda da karşılaşırız, markette de. Korona olduğu için mesajla da iletişim kurduk. Telefonda da konuştuk.” (Farklı iletişim kanallarını kullanma)

Öğrenciler ayrıca öğretmenlerinden gelişimlerine eşlik etmelerini isteyerek yeteneklerine göre yönlendirilme, ilgi alanlarını bilme ve eğitimsel paylaşımlarda bulunmalarını beklemektedirler. Konuyla ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Ö3 (E,20): “...iletişim kurmada en önemli olan tanımak. Tanımaya çalışmak. Yeteneklerimi bilmesi. Yeteneklerimi tanınması ve aslında beni uygun durumlara yönlendirmesi. Ben kendimi nasıl geliştireceğimi öğretmenlerimden öğrenebilirim.” (Yeteneklere göre yönlendirilme)

Ö5 (K,18): “...bazı öğretmenlerimle hiçbir iletişim kurmadan dersleri bitiriyoruz. Dönem bitiyor. Ders anlatıp geçiyorlar. Mesela benim sevdiğim alanları bilse iletişimimiz devam eder. Ben bunu bekliyorum.” (İlgi alanlarını bilme)

Ö5 (K,18): “güzel bir iletişim için bizim görüşlerimizi de almalılar. Öbür türlü tek taraflı oluyor. Derslerde tabi ki görüşlerimizi söylüyoruz. Ama sanki sadece ders için gibi oluyor. Kendi eğitimimiz için öğretmenlerimizin görüşü çok önemli ama bizim de önemli. Eğitimle ilgili birlikte düşüncelerimizi paylaşırsak ne iyi olur. Böylece derslere ilgimiz de artar. Sadece dersler için değil bizim için olur.” (Eğitimsel paylaşımlarda bulunma)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, öğretmenlerin iletişim becerileri çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalarla birlikte yorumlanarak aşağıda tartışılmıştır.

Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyleri cinsiyet değişkenine göre T Test uygulanarak değerlendirilmiştir. Erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre iletişim becerileri toplam puanı yüksek olsa da elde edilen bulgular sonucunda öğretmenlerin iletişim becerileri üzerinde cinsiyet farklılığının etkili olmadığı tespit edilmiştir. Günay (2003) ve Öztaş'ın (2001) çalışmaları; öğretmenlerin cinsiyetinin iletişim becerileri üzerinde etkisinin olmadığı sonucuyla araştırmayı desteklemektedir. Yine Elkatmış ve Ünal'ın (2014) çalışmasında sınıf öğretmen adaylarının iletişim becerilerinde cinsiyetin önemli olmadığı bulunmuştur. Bozkurt Bulut (2004), empati saydamlık, eşitlik alt boyutunda; Şahin vd. (2019), saydamlık, eşitlik, etkililik ve yeterlilik alt boyutunda; Nacar ve Tümkaya (2011), saydamlık alt boyutunda kadın ve erkek öğretmenler arasında farklılığa rastlamamıştır. Yapılan çalışmadan yola çıkılarak kadın ve erkek öğretmenin iletişim becerilerinin farklılık göstermemesi toplumsal rollerin homojenleşmeye başlamasıyla, kadın ve erkek öğretmenlerin benzer eğitim formatını benimsemiş okullarda okumasıyla açıklanabilir.

Yapılan çalışma sonucunun aksine bazı çalışmalarda kadın öğretmenlerin iletişim becerilerinin erkek öğretmenlere göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalar şu şekilde örneklendirilebilir: Durukan ve Maden'in (2010), Türkçe öğretmenlerinin iletişim becerilerini incelediği çalışmada kadın Türkçe öğretmenlerinin erkek Türkçe öğretmenlere göre iletişim becerilerinin daha iyi olduğu bulunmuştur. Bozkurt Bulut (2004), yaptığı çalışmada kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre iletişim becerisinin alt boyutlarından olan Etkililik ve Yeterlilik'de; Şahin vd. (2019), Empati alt boyutunda; Nacar ve Tümkaya (2011) Empati, Eşitlik, Etkililik ve Yeterlilik alt boyutlarında daha çok gelişmiş olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmalara ek olarak Aspegren (1999), Şeker (2000), Bozkurt, Serin ve Emran'ın (2003) yaptıkları çalışma örnek olabilir. Bu durum, Johnston, McKeown ve McEwen'in (1999) kadınların başkalarının sorunlarına daha duyarlı olması, iyi ilişki kurması ve çocuklarla çalışmaya daha istekli olması görüşüyle açıklanabilir.

Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyleri kıdem değişkenine göre ANOVA testi ve Tukey testi uygulanarak değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 21-25 yıl ile diğer yıllar arasında farklılaşma olduğu göstermektedir. Bu çalışmayla benzer bir çalışma yapan Durukan ve Maden (2010) de yaptığı çalışmada 1-5 yılları arasındaki kıdeme sahip öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre iletişim becerilerinin daha iyi olduğunu söylemiş, bunu mesleğe yakın zamanda başlayan Türkçe öğretmenlerinin iletişim becerilerinin daha üst düzeyde olmasına bağlamıştır. Hazneci (2012), yaptığı çalışmada 0-5 yıl kıdeme, 6-10 yıl kıdeme, 11-15 yıl kıdeme, 21 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenleri 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre iletişim becerilerinin daha iyi olduğunu tespit etmiştir. Kıdemi az olan öğretmenlerin kıdemi fazla olan öğretmenlere göre iletişim becerilerinin daha iyi olmasının sebepleri öğretmenlerin daha genç olması, yeni müfredat ve yaklaşımlara göre yetiştirilmesi ya da 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin kendinden önceki yetişen kuşağa göre iletişim becerilerinin daha az gelişmesi olabilir. Eğitim ve öğretimin gerçekleştirilmesinde iletişimin önemi büyük olduğundan kıdemi fazla olan öğretmenlerin öğrencileriyle iletişimini güçlendirmesi önerilmektedir.

Yapılan çalışmada bulunan sonuçlardan farklı olarak Şara ve Güney (2015), 6-10 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin diğer kıdemdeki öğretmenlerin iletişim becerilerine göre daha iyi olduğunu tespit etmiş, bu durumu öğretmenlerin ilk 5 yılda tecrübesiz olmasıyla ve 10. yılından sonra iletişim kurma heyecanını kaybetmesiyle açıklamıştır. Nacar ve Tümkaya (2011) ise öğretmenlerin iletişim becerilerinin kıdemlerinin arttıkça daha iyi olduğunu, 21 yıl ve üstü öğretmenlerin iletişim becerilerinin alt kıdemlere göre daha çok geliştiğini tespit etmiş, bu durumu tecrübe ve sınıfta daha iyi iletişim ortamı kurulmasına bağlamıştır. Kıdemin öğretmen iletişim becerileri üzerinde etkisinin olmadığıyla ilgili bulunan sonuçlar da vardır. Alakoç (2005) ve Kuru (2000) yaptıkları çalışmada okul öncesi öğretmenlerin kıdemlerinin; Öztaş (2001) sınıf öğretmenlerinin kıdemlerinin iletişim becerileri üzerinde bir etkisinin olmadığını tespit etmiştir.

Öğretmen iletişim beceri düzeyleri branş değişkenine göre ANOVA testi uygulanarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda toplam iletişim becerileri puanlarına göre, puanı en yüksek olan branş Matematik iken en düşük olan branş Müziktir. Yapılan test sonucunda öğretmenlerin branşlarının farklı olması iletişim becerilerinde etkili değildir. Şara ve Güney'in (2015) yaptığı çalışma, bulunan sonucu destekler niteliktedir. Branşlar arasında iletişim becerilerinin farklı olmaması alınan eğitimin benzer olmasıyla açıklanabilir.

Öğretmenlerin iletişim becerilerinde branşın etkili olduğunu tespit eden çalışmalar da vardır. Dilekmen, Başçı ve Bektaş'ın (2008) yaptığı çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerinin branşlar arasında iletişim becerileri farklılığı olduğunu tespit etmiş, İlköğretim Matematik Anabilim Dalında iletişim becerileri sorunlarının daha yoğun yaşandığını bulmuştur. Kıldan (2011) yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin, okul öncesi öğretmenlerinin ve Türkçe öğretmenlerinin diğer branşlara göre öğretmen-çocuk ilişkisinde etkili olduğunu tespit etmiştir.

Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyleri öğretmenlerin mezun olduğu okul türü değişkenine göre t testi uygulanarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda eğitim fakültesinden mezun olanların iletişim becerileri toplam puanları diğer okullardan mezun olanlarınkine göre daha yüksek olsa da öğretmenlerin mezun olduğu okul türleri, iletişim becerilerinin gelişiminde etkili olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmayla benzerlik gösteren Öztaş'ın (2001) çalışmasında da öğretmenlerin iletişim becerilerinde mezun oldukları okul türünün etkisinin olmadığı bulunmuştur. Alakoç (2005), çalışmasında Okulöncesi öğretmenlerinin mezun olduğu okul türünün, iletişim becerilerinin farklılaşmasında etkili olmadığını savunmuştur. Bu çalışmalardan hareketle mezun olunan okul türünün öğretmenlerin iletişim becerilerinde etkisinin olmaması verilen eğitimin iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin mezun olduğu okul türünün iletişim becerilerini etkilediğini tespit eden çalışmalar da vardır. Ceylan (2007), öğretmenlerin iletişim becerilerinde mezun oldukları okul türünün etkili olduğu sonucunu bulmuş, Eğitim Enstitüsü mezunu öğretmenlerin iletişim becerilerinin diğer okullardan mezun olan öğretmenlere göre daha iyi olduğunu savunmuştur. Durukan ve Maden (2010), Türkçe öğretmenlerinin mezun olduğu okul türüyle ilgili yaptığı analizde Türkçe Öğretmenliği bölümünden mezun olanların iletişim becerilerinin diğer okul türlerine göre daha iyi olduğunu tespit etmiş bu durumun Türkçe Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin aldığı Etkili İletişim gibi derslerin kısmen faydalı olduğunu savunmuştur.

Yapılan araştırmada öğretmen iletişim beceri düzeyleri eğitim durumu değişkenine göre ANOVA testi uygulanarak değerlendirilmiştir. Yapılan test sonucunda öğretmenlerin iletişim becerilerinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Hazneci'nin (2012) yaptığı araştırmada iletişim becerilerinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Hodges, Turnbull, Cohen ve diğerlerinin (1996), çalışmasında ise eğitim düzeyinin iletişim becerilerini etkilediğini savunmaktadır. Bu görüşü destekleyen çalışmalar da şu şekildedir: Yaşar vd. (2017) yaptığı çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin iletişim becerileri duygusal ve davranışsal beceriler alt boyutunda eğitim durumuna göre farklılaşmazken, zihinsel beceriler alt boyutunda eğitim durumuna göre farklılaştığı saptanmıştır. Baydar-Posluoğlu (2014), Çalışgan (2006), Şimşek (2003) ve Nacar ve Tümkaya'nın (2011) çalışmalarındaki bulgular da öğretmenlerin iletişim becerilerinin eğitim durumuna göre farklılaştığını göstermektedir.

Öğretmen iletişim beceri düzeyleri ilçelere göre ANOVA Testi uygulanarak değerlendirilmiştir. Test sonucunda öğretmenlerin iletişim becerileri toplam puanlarının en yüksek olduğu ilçenin Karatay, en düşük olduğu ilçenin ise Meram olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin iletişim becerilerinde ilçe değişkeninin etkili olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmayla benzerlik gösteren Büyükkaragöz ve Kesici'nin (1996) çalışmasında, il ve ilçede öğretmenlik yapanların kasaba ve köyde öğretmenlik yapanlara göre hoşgörü ve demokratik tutumlarının daha çok gelişmiş olduğunu bulmuştur. Ceylan'ın (2007) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin görev yaptıkları okullar açısından, iletişim becerilerinin farklılaşmadığı saptanmıştır. Görev yapılan bölgeler ile iletişim becerisi arasında bir ilişki bulunmamaktadır.

Yapılan araştırmada, öğretmenlerin iletişim becerileri ile okuttukları sınıf düzeyi anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ceylan'ın çalışmasında da öğretmenlerin iletişim becerisinin sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir (2007: 15). Aynı zamanda Şeker (2000), Günay (2003) ve Nacar ve Tümkaya'nın (2011) yaptıkları çalışmalarda da öğretmenlerin iletişim becerilerinin okuttukları sınıflara göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Frymier ve Houser yaptıkları araştırmada öğretmenler ve öğrenciler arasındaki iletişimin hem içerik hem de ilişkisel olduğunu, öğrencilerin öğrenme ve motivasyonun anlamlı yordayıcıları olan iki becerinin referans beceri ve ego desteği olduğunu ortaya koymuşlardır (2000: 8). Ihmeideh, Al-Omari ve Al-Dababneh'in (2010) çalışmalarında, sınıf öğretmenleri ile çocukluk öğretmenleri arasında iletişim becerilerine yönelik olumlu ve olumsuz tutumlarında anlamlı

bir farklılık olmadığını ortaya koymaktadır. Ölçeği dolduran ortaokul öğrencilerinin yanıtlarında öğretmenlerin iletişim becerisine yönelik bir fark görülmemiştir. Bu doğrultuda öğretmenlerin, öğrencilerin sınıf düzeyine bakmaksızın onlarla iletişim kurdukları söylenebilir.

Temalar altında öğrencilerin öğretmenleriyle etkili iletişim kurmak istedikleri belirlenmiştir. Katılımcılar kendilerine saygı duyulduğunu ve sevildiklerini hissetmek istediklerini, görüşlerinin dikkate alındığını görmeyi belediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerinin kendilerini anlamak için çaba sarf etmesini istediklerini, farklılıklara saygı duyarak iletişimi sürdürmelerini ve farklı iletişim kanallarını kullanmalarını istediklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler yeteneklerine göre yönlendirilmeyi, ilgi alanlarının bilinmesini ve öğretmenleriyle eğitimsel paylaşımlarda bulunmayı istediklerini dile getirmişlerdir.

Öğretmen öğrenci iletişimi; hem öğrencinin iletişim becerisinin gelişmesi, duyuşsal açıdan kendini geliştirebilmesi hem de bunu hayatının her alanında bilinçli bir şekilde uygulayabilmesi için önem arz etmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda kıdemi fazla olan öğretmenlerin öğrencilerle olan iletişimlerini gözden geçirmeleri ve güçlendirmeleri gereği önerilebilir.

Etik Kurul Onayı: Araştırmanın etik kurul onayı Necmettin Erbakan Üniversitesi Etik Kurulundan 03.07.2020 tarih ve 111 toplantı sayısı ile alınmıştır.

Çatışma Beyanı: Yazarların aralarında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Alakoç, D. (2005). *Okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin iletişim ve problem çözme becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Alper, D. (2007). *Psikolojik danışmanlar ve sınıf öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeyleri-iletişim ve empati becerilerinin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Altıntaş, E. & Çamur, D. (2013). *Sözsüz İletişim: Beden Dili*. Mentis Yayıncılık.
- Aspegren, K. (1999). Teaching and learning communication skills in medicine-a review with quality grading of articles. *Medical Teacher*, 21(6) 565-570. <https://doi.org/34.6524/sbp54008.36.9.1581>
- Aydın, G. (2016). Impacts of inquiry-based laboratory experiments on prospective teachers' communication skills. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(2), 49-61.
- Baydar Posluoğlu, F. D. (2014). *İlkokul öğretmenlerinin iletişim yeterlilikleri ile empati kurma becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sancaktepe İlçesi Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Borg. W.R. Gall, J.P. & M.D. (1993). *Applying Educational Research: A Practical Guide*. White Plains. Longman.
- Bozkurt Bulut, N. (2004). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerine ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 443-452. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tebd/issue/26126/275206>
- Bozkurt, N., Serin, O. & Emran, B. (2003). İlköğretim birinci kademe öğretmenlerinin problem çözme, iletişim becerileri ve denetim odağı düzeylerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, *Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*. 1373-1392, Antalya.
- Büyükkaragöz, S. & Kesici, Ş. (1996). Öğretmenlerin hoşgörü ve demokratik tutumu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 2(3), 353-365. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10388/127091>

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Ceylan, E. A. & Mocan, D. K. (2017). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim beceri düzeylerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(215), 111-127. <https://doi.org/50.2274/sbp.2058.36.9.4532>
- Ceylan, G. (2007). *Öğretmen-öğrenci etkileşiminin sınıf atmosferine etkisi (Aksaray ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Creswell, J. W. & Clark, V. L. P. (2014). *Understanding research: A Consumer's Guide*. Boston: MA: Pearson Education Inc.
- Cüceloğlu, D. (1987). *İnsan İnsana*. Sistem Yayıncılık.
- Çalışgan, H. (2006). *Okul yöneticilerinin iletişim becerilerinin öğretmenlerin kişisel özellikleri açısından değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çuhadar, C., Özgür, H., Akgün, F. & Gündüz, Ş. (2014). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ve iletişimci biçimleri. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 15(1), 295-311. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59467/854536>
- Dilekmen, M., Başçı, Z. & Bektaş, F. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 223-231. <https://doi.org/54.2824/sbp.6508.36.9.1233>
- Durukan, E. & Maden, S. (2010). Türkçe öğretmenlerinin iletişim becerileri üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (1), 59-74. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gopsbad/issue/48556/616514>
- Elkatmış, M., & Ünal, E. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının iletişim beceri düzeylerine yönelik bir çalışma. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 107-122. <https://dergipark.org.tr/en/pub/trakyasobed/issue/30214/326152>
- Frymier, A.B., & Houser, M.L. (2000). The teacher' student relationship as an interpersonal relationship. *Communication Education*, 49(3), 207-219. <https://doi.org/10.1080/03634520009379209>
- Gordon, T. (1998). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi* (Dördüncü Baskı). Emel Aksay (Çev.). Sistem Yayıncılık.
- Gülbahar, B. & Sıvacı, S. Y. (2018). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile sınıf yönetimi yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 268-301. <https://dergipark.org.tr/en/pub/yyuefd/issue/40566/493047>
- Günay, K. (2003). *Sınıf yönetiminde iletişim becerilerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Halimah, L. & Sukmayadi, V. (2019). The role of " jigsaw" method in enhancing indonesian prospective teachers' pedagogical knowledge and communication skill. *International Journal of Instruction*, 12(2), 289-304. <https://doi.org/10.29333/iji.2019.12219a>
- Hamann, D. L., Lineburgh, N., & Paul, S. (1998). Teaching effectiveness and social skill development. *Journal of Research in Music Education*, 46(1), 87-101. <https://doi.org/10.2307/3345762>
- Hazneci, Y. (2012). "Oluşturmacı Öğretmen İletişim Becerileri Ölçeği"nin geliştirilmesi ve ilköğretim öğretmenlerinin sınıf içi iletişim becerilerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hodges, B., Turnbull, J., Cohen, R. Bienenstock, A. & Norman, G. (1996). Evaluating communication skills in the objective structured clinical examination format: Reliability and generalizability. *Medical Education*, 30(1), 38-43. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2923.1996.tb00715.x>
- Ihmeideh, F. M., Al-Omari, A. A. & Al-Dababneh, K. A. (2010). Attitudes toward Communication Skills among Students'-Teachers' in Jordanian Public Universities. *Australian Journal of Teacher Education*, 35(4), 76-85. <https://doi.org/10.14221/ajte.2010v35n4.1>

- Johnston, J., McKeown, E., & McEwen, A. (1999). Choosing primary teaching as a career: The perspectives of males and females in training. *Journal of Education for Teaching*, 25(1), 55-64.
<https://doi.org/10.24/sbp.2608.36.9.1265>
- Jones, V. F., & Jones, L. S. (1998). *Comprehensive Classroom Management*. Allyn and Bacon.
- Karagöz, Y. & Kösterelioğlu, İ. (2015). İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Faktör Analizi Metodu İle Geliştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 81-98.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/55462>
- Kaya, A. (2014). *İletişime Giriş: Temel Kavramlar ve Süreçler*. Alim Kaya (Ed.), Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim içinde (s. 2-28). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Keçeci, A. & Taşocak, G. (2009). Öğretim Elemanlarının İletişim Becerileri: Bir Sağlık Yüksekokulu Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2(4), 131-136.
<http://hdl.handle.net/20.500.12397/4533>
- Kıldan, A. O. (2011). Öğretmen-Çocuk İlişkilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 103-120. <https://dergipark.org.tr/en/pub/deubefd/issue/25121/265260>
- Korkut, F. (2005). Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 143-149. http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/shw_artcl-782.html
- Kuru, N. (2000). *Nitelikli Bir Okulöncesi Eğitim Öğretmeninden Beklenen Kişisel Yeterliliklerin Eğitimde Kalite Kapsamında İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. <https://www.proquest.com/openview/18ccb32eb80b5e2d02ae62ee9c1c0a94/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2026366&diss=y>
- Levent, B. (2011). *Sınıf Öğretmenlerinin Kişilik Özelliklerinin İletişim Becerilerine Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Maden, S. (2010). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Sözlü İletişim Becerileri Üzerine Bir Araştırma. *EKEV Akademi Dergisi*, (44), 145-154.
https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/182912/makaleler/14/44/arastirmx_182912_14_pp_145-154.pdf
- Malaimakuni, N.M. (2016). Students' Perception Towards English Teacher's Interpersonal Communication Skill at SMP Negeri 3 Kupang. *Journal of Education and Learning*, 10(4), 382-389.
<https://media.neliti.com/media/publications/73161-EN-students-perception-towards-english-teac.pdf>
- Merle, L. J. (2016). Reflective Learning and Prospective Teachers' Conceptual Understanding, Critical Thinking, Problem Solving, And Mathematical Communication Skills. *Research in Pedagog*, (2), 43-58.
<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=472980>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Milli, M. S. & Yağcı, U. (2016). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerinin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 286-298. <https://doi.org/40.2264/sbp.2008.37.9.3338>
- Morgan, C. T. (1993). *Psikolojiye Giriş*. Hüsni Arıcı ve Işık Savaşır (Çev.). Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Nacar, F. S. & Tümkaya, S. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin İletişim ve Kişilerarası Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(2), 493-511. <https://doi.org/66.2224/sbp.2008.36.7.8354>
- Özdemir, M.Ç. (Ed.) (2011). *Sınıf Yönetimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztaş, R. (2001). *Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Yeterlilikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Patrick, H., Anderman, L. H., Ryan, A. M., Edelin, K. C. & Midgley, C. (2001). Teachers' Communication of Goal Orientations in Four Fifth-Grade Classrooms. *The Elementary School Journal*, 102(1), 35-58. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/499692>
- Rubin, R.B. & Feezel, J.D. (1986). Elements of Teacher Communication Competence. *Communication Education*, 35(3), 254-268. <https://doi.org/10.1080/03634528609388348>
- Şahin, S., Şahin, Z. & Bulut Serin, N. (2019). Ortaokulda Görev Yapan Öğretmenlerin İletişim Becerileri ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Algılamaları (Kuzey Kıbrıs-Gazimağusa Örnekleme). *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling*, 8(1), 16-27. <https://tijseg.org/index.php/tijseg/article/view/33>
- Şara, P. & Güney, Ü. (2015). Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin İletişim Becerileri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Eşme İlçesi Örneği. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (özel sayı)*, 195-205. <https://doi.org/10.2254/sbp.2008.36.9.1288>
- Şeker, A. (2000). *Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerileri ile Sınıf Atmosferi Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şimşek, Y. (2003). *Okul Müdürlerinin İletişim Becerileri ile Okul Kültürü Arasındaki İlişki*. (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tutkun, Ö. F. (2017). Prospective Teacher's Communication Skills Level: Intellectual, Emotional and Behavioral Competencies. *The Anthropologist*, 19(3), 665-672. <https://doi.org/34.2224/sbp.2008.37.9.12>
- Uğurlu, C. T. (2013). Öğretmenlerin İletişim Becerisi ve Empatik Eğilim Davranışlarının Çocuk Sevme Düzeyleri Üzerine Etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 51-61. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/209648>
- Uygun, K. & Arıkan, A. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(4), 2256-2281. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/908425>
- WEB1 (2021). İletişim. Erişim Tarihi: 18.04.2021, <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Yaşar Ekici, F., Günhan, G., & Anılan, Ş. (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerinin İletişim Becerileri. *Uluslararası Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, (11), 1-27. <https://openaccess.izu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12436/1398>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, D., Kılıç, M, Y. & Yavuz, M. (2018). “Öğretmenlerin İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği” Geliştirme Çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(1), 48-67. <http://www.anadiliegitimi.com/en/download/article-file/414361>
- Yılmaz, N. & Altunbaş, S. (2012). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri ile Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 183-196. <https://dergipark.org.tr/en/pub/erziefd/issue/6009/80246>
- Yüksel, G. (2001). Öğretmenlerin Sahip Olmaları Gereken Davranış Olarak Sosyal Beceri. *Milli Eğitim Dergisi*, (150), 34-45. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/150/yuksel.htm
- Yüksel Şahin, F. (2008). Communication Skill Levels in Turkish Prospective Teachers. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 36(9), 1283-1294. <https://doi.org/10.2224/sbp.2008.36.9.1283>